

Veronika Gavlíková: *Deníky Terézy Novákové (1866 – 1875)*. Bakalářská práce. Katedra historických věd Fakulty Filosofické University Pardubice, Pardubice 2009. 96 s. vč. obrazových příloh.

Posudek vedoucí bakalářské práce

Cílem bakalářské práce Veroniky Gavlíkové je analýza dvou dívčích deníků Terézy Novákové a hledání možností jejich využití coby pramene k dějinám dětství a dospívání ve třetí čtvrtině 19. století. Dosud v podstatě neznámé deníky se dochovaly ve spisovatelčině literární pozůstalosti v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Kromě deníků využila V. Gavlíková dalších dvou editovaných pramenů a odpovídajícího korpusu odborné literatury. Zřejmě z časových důvodů nemohla přihlédnout k nejnovějšímu životopisu Novákové z pera Ireny Štěpánové. Přesto lze životopis literátky, který tvoří úvodní část předložené bakalářské práce, pokládat za obratnou a vcelku čtivou kompilaci; některé informace se ale opakují i v následujících kapitolách (s. 22 an.).

Struktura práce poněkud postrádá logickou návaznost – zdá se, že v tomto ohledu autorka hrubě podcenila význam konzultací. Po rekonstrukci života a díla Terézy Novákové přikročila autorka k problematice ženských osobních deníků jako historického pramene. Přestože existuje řada odborných prací zaměřených na analýzu ego-dokumentů, z nichž některé zmiňuje, je pasáž věnovaná jejich charakteristice povrchní. Především zde postrádám důkladnější provázanost mezi těmito studii a pramenem, s nímž autorka bakalářské práce pracuje. Příslušná kapitola (nese číslo tři) těká mezi výpisky z existující literatury, zaměřené na ženské osobní deníky, a minimem vlastních autorčiných formulací, navíc zde V. Gavlíková rezignovala na jakoukoli snahu uspořádat text alespoň chronologicky (s. 19 – 20).

Následující kapitola (Pojem dětství v 19. století) není o nic lepší, nadto zahrnuje řadu informací, jež nejsou pro sledované téma vůbec relevantní (především s. 27-29).

Teprve pátá část (Dětství a mládí Terézy Novákové ve světle jejich deníků) je skutečnou "přidanou hodnotou" předloženého bakalářského spisu. Až zde autorka prokázala interpretační dovednost, text kapitoly je plynulý, formulace původní a vše ukazuje na pozorné čtení pramene, jeho promyšlení a pečlivou analýzu. V. Gavlíková nadto dokázala svou překladatelskou obratnost, neboť první z deníků je napsán německy, druhý anglicky, resp. česky; zapomněla ovšem uvést původní znění analyzovaného textu v poznámce (možné bylo volit i opačný způsob, tj. použít jazyk originálu v textu, překlad v poznámce). Způsob, pro který se rozhodla, ale znemožňuje určit, které pasáže byly původně anglické a které české.

Součástí práce je úplná edice deníku, což měla autorka uvést odpovídajícím způsobem v anotaci, úvodu i závěru práce. Tato část, vlastní přínos spisu, by si to nesporně zasloužila, přestože zde pisatelka opět opomněla uvést, které partie překládá a které byly původně v češtině (u prvního deníku je to zjevné, u druhého nikoli). Rovněž ediční poznámka (s. 55) je zoufale krátká, navzdory tomu je edice deníků zasloužilým počinem, výsledkem kvalitní editorské práce a v neposlední řadě zajímavou četbou.

Pokud se týče formálních nedostatků, pak autorka zápasí s interpunkcí či koncovkami podstatných a přídavných jmen, s tvarem přivlastňovacích zájmen. Stylisticky se občas nechá vést jazykem starší odborné literatury, nevyvarovala se častého opakování některých substantiv, které by bylo možné nahradit zájmeny. Nesluší se rovněž komolit jména spisovatelů (Karel Václav Reis, s. 4; Fridrich Schiller, s. 8, 17). Na s. 11 chybí poznámka č. 40, v pramenech nejsou uvedeny literární práce T. Novákové, z nichž autorka – alespoň podle vlastních slov – čerpala. Na druhou stranu zvládla dobře práci s poznámkovým aparátem: jak odkazující, tak vysvětlující poznámky jsou funkční, až na výjimky (s. 19, kdy měla být poznámka č. 70 až na konci odstavce, č. 21, kde si autorka "vypůjčila" cizí výrok, aniž by na

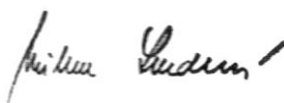
něj odkázala) úplně a dobře provázané s textem. Jen škoda, že u některých z nich není v pořádku interpunkce.

V. Gavlíková se neubráníla některým faktografickým úletům: těžko souhlasit s tvrzením, že hodnota edice korespondence T. Novákové *Z lidské sonáty* "spočívá především v poznání duchovním [!] klimatu doby" (s. 1). Charakteristika života 60. let 19. století je poněkud chaotická a místy nepřesná: mezi Říjnovým diplomem a ústavou z roku 1867 existovala ještě Únorová ústava, dívčí vzdělávací ústav vedený S. Amerlingovou nelze, jak ukazují některé paměti a soudobá odborná literatura, hodnotit jednoznačně kladně, a to jak pokud se výuky k vlastenectví týče, tak pokud jde o obsah vzdělání (zde se možná nabízí otázka, proč rodiče spisovatelky zvolili pro svou dceru právě ústav S. Amerlingové, když v Praze v uvedené době existovala Vyšší dívčí škola, pověstná velmi kvalitním učitelským sborem a skutečným akcentem na český patriotismus?). Rovněž charakteristika ženských deníků 19. století (s. 21) je nepřesná – autorka se sice opírá o odbornou literaturu, kterou ale četla povrchně – vždyť známe i deníky žen, kterým se "rozsáhlého vzdělání" nedostalo. Poněkud zmatené jsou formulace, v nichž se snaží vystihnout specifičnost dětství 19. století (s. 25 an.; zejména formulace "Pojem dětství je atributem až druhé poloviny 18. století..." je nepřesná a zavádějící). Opět zde chybí hledání souvislosti mezi obecně známými skutečnostmi (i zde je patrné autorčino nanejvýš nedbalé čtení literatury, o kterou se údajně opírá!) a realitou života Terezy Novákové.

Celkový dojem z práce zůstává tak poněkud rozpačitý. Zatímco v teoretické části spisu konstatujeme minimum diskursivní formalizace a podcenění interpretačních možností, jež unikátní historický pramen nabízel, pak druhá polovina práce, věnovaná analýze a edici deníku, budí dojem právě opačný, tedy kladný. Díky ní je možné konstatovat, že je tato bakalářská práce zajímavým přínosem k problematice pramenů osobní povahy, především dívčích deníků 19. století, že je originální a užitečná.

Práci proto doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou **velmi dobře**.

V Hradci Králové, 2. ledna 2010

prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.